

Subvenții, lefuri, ajutoare...

Condițiile materiale excelente de care se bucură astăzi teatrul românesc nu sînt totdeauna îndeajuns prețuite de unii slujitori de-ai săi; prea adesea se uită sau se neglijează adevărul că odinioară arta teatrală și artiștii se zbăteau în lipsuri și multiple suferințe provocate de sărăcie, de neajutorarea de către stat a instituțiilor, de piedicile puse arbitrar în calea înfăptuirilor unor curajoși pionieri.

Din dorința cetățenilor și inițiativa unor oameni de artă însuflețiți, s-au născut nu o dată în trecut teatre, în diferite orașe de provincie. Unele n-au apucat să capete o titulatură și s-au stins. Altele s-au numit Teatre Naționale, cu binecuvîntarea forului de stat, dar și-au încetat existența după cîteva, puține stagioni (cum a fost la Ploești și la Botoșani), pentru că — în afară de dreptul de a avea emblemă — statul nu le-a mai dat nimic. Altele au rezistat mai mult, cum s-a întîmplat cu Teatrul Național din Craiova. Despre privațiunile neomenești la care erau supuși aici artiștii vorbesc însă sute și sute de cereri, adrese, proteste, cuprinse în dosarele de la Arhivele Statului; iar printre ele se află scrisoarea tragică a lui Teodorini, strigătul său de împotrivire în ziua cînd, în sfîrșit, după îndelungi șicane, statul a anulat cu totul mizera subvenție acordată scenei craiovene.

Numeroase sînt apoi mărturiile despre raporturile materiale anormale între instituțiile teatrale și angajații lor — plătiți rău, neprimindu-și de multe ori lefurile la vreme, obligați să se împrumute mereu, să ipotecheze bunuri, să semneze contracte cu dezavantaje vădite pentru angajat, ca la sfîrșitul carierei să îndure mizerie cumplită, iar încetarea din viață să fie — în cele mai multe cazuri — marcată de o cerere de ajutor de înmormîntare din partea familiei artistului, fiindcă n-avea cu ce să-l îngroape.

Publicînd aceste file din dosarele Teatrului Național, încercăm să atragem luarea-aminte a unora mai în vîrstă și să solicităm atenția altora, mai tineri, asupra necesității de a judeca prezentul teatrului în comparație cu trecutul lui. O paralelă de acest fel dă claritate perspectivei viitorului și duce la o înțelegere mai bună, atît a ceea ce a fost cît și a momentului actual. Cuceririle de azi nu pot fi umbrite de greutățile parțiale, vremelnice, din cutare ori cutare loc de muncă. Iar aceste greutăți nici nu pot fi com-

parate cu acea stare de lucruri trecută, când orînduirea socială nu numai că nu sprijinea materialmente arta scenică ci lua frecvent măsuri împotriva ei.

Valentin SILVESTRU

Dos. T. N. 111/1860

10 februarie

Onorabilului Comitet al Teatrelor,

Fiind-că sînt aproape de finele sezonului teatral și fiind-că nici pînă astăzi, cu toată întărirea și dreptul ce mi s-a aprobat de onorabilul Comitet și de Onor. Minister din Năuntru de a mi se libera subvenția destinată pentru Teatrul din Ploești, cu toată mulțumirea și recunoștiința generală a orașului pe care o alătur aici, cu toate că am încă aici prezinte un garant pentru celelalte două luni și jumătate ce a mai rămas pînă la finele sezonului teatral. Cu toate aceste mari osteneli și isprăvi suferite, cu tot favorul și dreptatea Comitetului, însă pînă astăzi încă Municipalitatea s-a ferit de a-mi da subvenția sub diferite preteste, așteptîndu-se o adresă espresă de la Onorabilul Comitet și de la Onorabilul Minister. De aceea vin cu milă să rog pe Onorabilul Comitet ca, considerînd sacrificiile făcute și poziția ce am făcut Teatrului cu paguba mea și într-o situație critică să bine-voiască a-mi veni într-ajutor prin o grabnică și definitivă adresă către Municipalitatea de acolo, a onorabilului Comitet.

Fany Tartiny

Garantă

Subscrisul garantez la Onor. Comitetu Teatral din Capitală București că D-ci D-na fani Directrița Teatrului din acest oraș Ploești pã cît timp va avea în acest oraș Teatrul, va fi cu cea mai esactă îndeplinire a datoriilor și orice legătură contractată în privința întreprinderii Dumisale cu tot personagiul ce va fini și a repertoriului său în mulțămirea a tot publicul.

La caz însă cînd Direcția nu ș-ar păstra aceste îndatoriri așa precum sînt regulile Teatrului voi fi eu supus la toată răspunderea.

1860 februarie 15

I. Georgiul

Însemnătura de mai sus fiind adevărată a Dlui Ioan Georgiul, se legalizează și de poliție conform cererii făcută și prin osebite reclamații.

p. șefu Poliției
St. Popescu

Declarație

Noi subscrișii concetățeni ai orașului Ploești declarăm cu toată stima și onoarea ce se cuvine Doamnei Fany artistă dramatică ce se află de la 15 octombrie 1859 în acest oraș cu Stabilimentu Teatral, prin desăvîrșita silință ce și-a pus în amuzarea publicului cu reprezentațiile celor mai frumoase piese rămîind publicul cu desăvîrșire mulțumit a ajuns a fi de cea mai mare necesitate a o avea în mijlocul nostru ; prin urmare ne simțim datori a manifesta desăvîrșita noastră mulțumire și recunoștiință atestînd buna condiție a DD. Actori, desăvîrșita finețã în reprezentații și frumosul repertoriu ce posedă. Declarînd tot de odată marea dorință ce simțim de a se restabili D-ei în acest oraș îi dăm acest Act.

(semnat de 76 persoane)

19 martie 1860

Prințipatele Unite
Consiliul Municipi.
Or. Ploești. Anul
1860 Martie 14
No. 471

Domnule Comisar !

În urmarea adresei Dvstr. Nr. 39¹ și conform proțesului verbal început de consiliu municipal la 8 ale corentei prin care s-au decis liberarea a 100 galbeni D-ei Fani recomandatei Direcțiței a teatrului din acest oraș, pentru deocamdată pînă se va încheia socotelile anului încetat și bugetul anului corent, și cu rezervă că dacă va permite după aceasta starea casei să i se libereze și alți 100 galbeni spre complectuirea sumii de două sute 200 galbeni ca suvenție din partea Municipalității — care sumă de 100 galbeni s-au și răspuns în primire D-ei Direcțiței, recomandînd ca pentru ceea ce se atinge de îndatoririle sale să se reguleze de onorabilul comisariat.

Aceasta cu onoare se face cunoscut Dv. și sinteți rugați D-le a trimite Consiliului Instrucțiuni de regulile ce are a se păzi la reprezentații și altele, de către D-ei Direcțița.
Christodor Dimitriade²

Principatele Unite
Ministerul din Întru
al Ţerei Romînesci
Anul 1860 luna Iuliu 14
Secția 1
Nr. 6162
Bucuresci

Dos. T. N. 118/1860

Domnule

Intrebîndu-se D. A. Găteanu dacă voesce a se angaja ca regizor al teatrului de aici și cu ce condiții, prin răspunsul ce a dat a arătat că este dispus a primi acest post cu condiția a i se da patruzeci 40 galbeni pe lună și un beneficiu³ sau treizeci și cinci galbeni și două beneficii ; căruia răspunzîndu-i-se că i se acordă numai treizeci și cinci 35 galbeni și o jumătate de beneficiu, a răspuns iarăși, că reducția ce i se face este prea mare, căci acolo, la Iași are un întreg beneficiu, care-i aduce una sută cincizeci 150 galbeni, și de i se va da patruzeci 40 galbeni pe lună precum a cerut și jumătate de beneficiu, atunci va fi gata a primi.

Aceasta dar subsemnatul are onoarea de a o comunica Domniei Voastre spre cele de cuviință din parte-ne.

Primiți Domnule încredințarea osebitei mele considerații

p. Ministru
P. Orbescu
Șeful secției
Indescifrabil

Domnului Comisar General al Teatrelor

f. urgentă

¹ Adresa nr. 39 a Comisariatului Teatrelor către membrii municipalității din Ploești (20 februarie 1860) amintea că în 1858 s-a aprobat înființarea unui Teatru Național la Ploești și că direcțiunea i-a fost încredințată actriței Fani Tardini. Adresa stăruia ca numita directoare să-și primească neîntîrziat subvenția cuvenită.

² Urmarea șicanelor și a lipsei de subvenție a fost plecarea în anul următor a directoarei cu frupă cu tot și încetarea activității Teatrului Național din Ploești.

³ Adică încasările unui spectacol întreg.

Principatele Unite
Ministeriul din Întru
al Ţerei Romînesci
Anul 1860 Luna Iuliu 22
Secţia 1
No. 6534
Bucuresci

Domnilor

În urma celor ce am avut onoare a comunica Onor. Comisariat al Teatrelor prin adresa No. 6162 primind de la D. Al. Găţineau depeşa trecută la No. 1829 care o avea răspuns asupra propunerii din urmă ce a făcut că voeşte a se angaja ca regizor al teatrului de aici cu condiţia de a i se da trei zeci cinci galbeni 35 şi o jumătate beneficiu, subsemnatul dar cu onoare comunică D-voastră şi aceasta de acum cerere a D. Găţineau spre cele de cuviinţă din parte-vă.

Binevoii a primi domnilor, încredinţarea prea osebitei mele consideraţii
Ministru

G. Costa Foru

Şeful secţiei
Indescifrabil

Domnilor Membri ai Comisariatului Teatral

Rezoluţie

Să se răspundă Ministeriului că pînă nu se va forma Bugetul Theatrului Naţional, nu se poate lua nici o dispoziţie în privinţa cererii D. Găţineau.

Indescifrabil

Principatele Unite
Ministerul din Întru
al Ţerei Romînesci
Anul 1860 Luna August 12
Secţia 1
No. 7116
Bucuresci

Domnilor

Am văzut cele chibzuite prin jurnalul alăturat la adresa Dvs. N. 153, atingătoare de angajarea D-lui A. Gatino ca regizor la Teatru de aici, la care cu onoare vă răspunz că urmează neapărat a se da un răspuns pozitiv D-lui Gatino pentru care subsemnatul vă invită ca să bine-voii a arăta numitului despre cele chibzuite de Dv. ca să scie d-a nu adăsta zadarnic.

Primiţi D-lor încredinţarea osebitei mele consideraţiuni

p. Ministru
P. Orbescu

Şeful Biroului
I. N. Teodorescu

D-lor Membri ai Comitetului Teatral

Rezoluţie

Să se comunice D-lui Gatino, că pînă nu se va aproba Statutele şi statornici Bugetul, nu se poate face nimic.

Telegramă

1860 București 13 sept. joi 2 ore după 12 Comisarul Teatrelor

Dlui Gatino

Dacă primești treizeci și doi galbeni pă lună și una jumătate beneficiu pă sesoană, te poți considera ca angajat și urmează să vii îndată aici.

G. Bengescu⁴

Dos. T. N. 17/1877

13 februar 1877

Romania

Direcția Generală a Teatrelor

Domnule Ministru

Mă grăbesc a vă supune la cunoștiință că unul din veteranii artiști care au ilustrat scena română în din cei întâi timpi ai învierii sale, mult regretatul C. Caragiali, aseară a încetat din viață. Familia sa, redusă la miseria cea mai extremă vine și imploră ajutorul administrației teatrale spre a putea întâmpina cheltuelile înmormântării.

Vă rog dar, Domnule Ministru ca în vederea penuriei în care se află cassa Teatrului spre a putea întâmpina unui asemenea ajutor care ar fi și o datorie de recunoștiință națională, să binevoiți a lua cuvenitele dispozițiuni spre a se realiza cu modul ce veți crede de cuviință.

Primiți D-le Ministru asigurarea prea distinsei melle considerații

Director General

G. Sion

Domniei Sale

D-lui Ministru al Cultelor și Instrucțiunii publice.

⁴ G. Bengescu era membru în comitetul Teatrului Național. Gatineau a venit însă la București mai târziu. S-au păstrat contractele de angajare a acestuia, de pe timpul directoratului lui Ion Ghica (incepând de la 1877), din care se vede că numitul regizor — în tot timpul funcționării sa la Teatrul Național, până în anul morții, 1883 — era angajat în fiecare toamnă și concediat vara. Într-o adresă către direcție, în 1881, Gatineau însuși confirmă aceasta; cere să i se dea un ajutor, întrucât de când e regizor „în stagiunea de vară n-am nici un mijloc de existență“.